

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1956 (*)

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤ. Π. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

§ 1. "Εννοια τῆς Ἐκκλησίας

Διὰ τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν

1. * *C. Cecchelli*: Il nome e la «setta» dei cristiani ἐν Rivista di archeologia cristiana τ. 31 (1955) σ. 55 - 73.

Διὰ τὴν κατάτησιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου εἰς πλείονας ἑτεροδόξους ἐκκλησίας

2. * *F. Blanke*: Kirchen und Sekten. Führer durch die religiösen Gruppen der Gegenwart, Zürich 1955.

3. *Μεθοδίου Φούγια*: Ἑτεροδόξοι ἐκκλησίαι ἐν Ἀνατολῇ ἐν Πάνταινος τ. 47 (1955) σ. 8 - 9, 25 - 27, 51 - 54, 65 - 67, 85 - 87, 147 - 148.

4. * *P. Rondot*: Les chrétiens d' Orient, Paris 1955.

Διὰ τὸ ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας σχίσμα καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐπανενώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν βλ.

5. * *Α. Ἀλιβιζάτου*: Εἶναι δυνατὴ ἡ ἁρμονία τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μοναρχικοῦ τῆς ρωμαιοκαθο-

---

(*) Τὸ πρῶτον δελτίον ἀναφερόμενον εἰς τὰ ἔτη 1954 καὶ 1955 ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Θεολογίᾳ τ. 28 (1957) σ. 134 - 156, 293 - 299, 457 - 468. Ἐνταῦθα σ. 134 ἐπ. ἐκτίθενται διὰ βραχέων αἱ ἀκόλουθοι μετὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ἀρχαὶ καὶ παρεχεται ὁ κατάλογος τῶν χρησιμοποιουμένων βραχυγραφιῶν, εἰς ἃς προσθετεῖται καὶ αἱ ἀκόλουθοι:

A. N. = Ἀρχεῖον Νομολογίας

Πεπραγμένα Θ' βυζ. συνεδρίου τ. Β' = Πεπραγμένα τοῦ Θ' Διεθνoῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου τ. Β', Ἀθήναι 1956.

Τὸ παρὸν δευτέρον δελτίον ἐκτὸς τῆς νομοθεσίας, νομολογίας, πηγῶν καὶ βιβλιογραφίας τοῦ ἔτους 1956, περιέχει καὶ τινὰς μελέτας, δημοσιευθείσας μὲν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀλλὰ περιελθούσας εἰς γνῶσιν μου μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πρώτου δελτίου.

λικῆς ἐν περιπτώσει ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν; ἐν Πεπραγμένα Θ' βυζ. συνεδρίου τ. Β' σ. 65 - 70.

6. *H. Evert - Kappesowa*: Une page de l'histoire des relations byzantino - latines. II. La fin de l'Union de Lyon ἐν Byzantinoslavica τ. 17 (1956) σ. 1 - 18.

7. *I. Καρμύρη*: Τὸ ἱερὸν αἷτημα τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν ἐν Ἐκκλησία τ. 33 (1956) σ. 387 - 388, 402 - 405.

8. *Archb. Michael*: The Schism of the Roman Catholic Church from the Eastern Orthodox 1054 - 1954 [New York, 1954].

9. * *G. A. M. Remmers*: Het Karakter van het Schisma van 1054 ἐν Het Crist. Oosten τ. 8 (1955) 1956) σ. 11 - 32.

Διὰ τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Διασπορᾶς καὶ τὴν ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπαγωγὴν των

10. *Μεθοδίου Φούγια*: Ὁρθοδοξία ἐν διασπορᾷ ἐν Πάνταϊνος τ. 46 (1954) σ. 383 - 384, 402 - 404, 422 - 425, 448 - 450, 467 - 469, 485 - 489, 507 - 509, 527 - 529, 541 - 546, 561 - 562, 578 - 580· τ. 47 (1955) σ. 16-17, 32 - 34, 71 - 73, 93 - 95, 112 - 114, 128 - 131, 171 - 173, 185 - 186, 204 - 206, 230 - 232, 249 - 251, 274-276, 332 - 334, 345 - 348, 367 - 369, 385 - 387, 413 - 415, 475 - 476.

11. *Τοῦ αὐτοῦ*: Ὁρθόδοξος ἐκκλησία ἐν διασπορᾷ καὶ διοικητικαὶ ἀνωμαλῖαι αὐτόθι τ. 47 (1955) σ. 434 - 437, 445 - 449.

12. *Τοῦ αὐτοῦ*: Τὸ Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καὶ ἡ αὐτόνομος ἐκκλησία Ἑσθονίας αὐτόθι τ. 47 (1955) σ. 504 - 505.

13. *Τοῦ αὐτοῦ*: Τὸ Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καὶ ἡ αὐτόνομος ἀρχιεπισκοπὴ Φιλλανδίας αὐτόθι τ. 47 (1955) σ. 510 - 513.

14. *Τοῦ αὐτοῦ*: Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ διασπορᾷ, τ. Α' (Δυτικὴ καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπη), Ἀλεξάνδρεια 1956.

§ 5. Συλλογαὶ πηγῶν καὶ γενικὰ βοηθήματα

15. Αἱ συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τ. Β', Ἀθῆναι 1956.

16. *A. Χριστοφιλοπούλου*: Ἑλληνικὸν ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, τευχ. Γ', Ἀθῆναι 1956.

17. *Γεωργίου Παρασκευοπούλου*: Οἱ ἱεροὶ κανόνες, τὰ θεμέλια τῆς ὀρθοδοξίας ἐν Ἑνορία τ. 9 (1954) σ. 9 - 10, 32, 48 - 49, 71 - 72, 88 - 89, 104 - 106, 127 - 128, 141 - 142, 159 - 160, 173 - 174, 251 - 252, 276, 290, 358· τ. 10 (1955) σ. 9, 312, 326 - 327.

§ 6. Βοηθητικοὶ ἐπιστημονικοὶ κλάδοι

Ἐκ τῆς βιβλιογραφίας διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἐρμηνείαν τῆς Καινῆς Διαθήκης βλ.

18. Π. Τρεμπέλα: Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης ² τ. Α' - Γ', Ἀθήναι 1956.

Διὰ τὴν Δογματικὴν

19. Χρ. Ἀνδρούτσου: Δογματικὴ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ², Ἀθήναι [1956].

§ 8. Ἐννοια καὶ κατάταξις τῶν πηγῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου καὶ ἱστορικὴ τούτου ἐξέλιξις

20. Α. Χριστοφιλοπούλου: Ἡ εἰς περιόδους διαίρεσις τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐν Περραγμένα Θ' βυζ. συνεδρίου τ. Β' σ. 7.

§ 9. Ἡ ἔναντι τῆς Πολιτείας στάσις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ὀρθοδόξους ἀντιλήψεις

21. O. Cullmann: Zur neuesten Diskussion über die ἔξουσία in Röm. 13,1 ἐν Theologische Zeitschrift τ. 10 (1954) σ. 321 - 336.

22. * E. Stauffer: Christ und the Caesars, London 1955.

§ 10. Θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ρωμαϊκῷ κράτει

23. K. Gross (E. Liesering): Decius ἐν Reallexikon τ. III [1956] σ. 618 - 629.

24. * H. Petersen: Ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς πολιτικῆς τῆς Τετραρχίας 303 - 313 (δανιστὶ) ἐν Dansk Theol. Tidsskrift τ. 19 (1956) σ. 25 - 64.

25. A. Ronconi: Tacito, Plinio e i cristiani ἐν Studi in onore di U.E. Paoli, Firenze [1955] σ. 615 - 628.

26. J. Zeiller: «Institutum Neronianum». Loi fantôme ou réalité? ἐν Revue d'histoire ecclésiastique τ. 50 (1955) σ. 393 - 399.

§ 11. Πηγὰὶ ἐκ τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου

27. Γ. Κονιδάρη: Νέαι ἔρευναι πρὸς λύσιν τῶν προβλημάτων τῶν πηγῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος τοῦ ἀρχικοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἔτ. 1954]1955 (ἔκδ. 1957) σ. 219 - 295.

§ 12. Σχέσεις ἐκκλησίας καὶ πολιτείας ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει

28. * *R. A. G. Carson*: The emperor Constantine and Christianity ἐν *History today* τ. 6 (1956) σ. 12 - 20.

29. *W. Ensslin*: Staat und Kirche von Konstantin d. Gr. bis Theodosius d. Gr. Ein Beitrag zur Frage nach dem «Cäsaropapismus» ἐν *Πεπραγμένα Θ' βυζ.* συνεδρίου τ. Β' σ. 404 - 415.

30. * *H. U. Instinsky*: Bischofsstuhl und Kaiserthron, München 1955.

30a. *A. Michel*: Die Kaisermacht in der Ostkirche ἐν *Ostkirchliche Studien* τ. 5 (1956) σ. 1 - 32 (συνέχ. ἐκ προηγουμένων τόμων).

31. *Ch. Saumagne*: Du mot αἵρεσις dans l'édit licinien de l'année 313 ἐν *Theologische Zeitschrift* τ. 10 (1954) σ. 376 - 387.

Διὰ τὴν σύμπραξιν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ αὐτοκράτορος βλ.

32. *Αἰκατερίνης Χριστοφιλοπούλου*: Ἐκλογή, ἀναγόμεναι καὶ στέψαι τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τ. ΚΒ', 2), Ἀθῆναι 1956.

33. *G. Ostrogorsky*: Zur Kaisersalbung und Schilderhebung im spätbyzantinischen Krönungszeremoniell ἐν *Historia* τ. 4 (1955) σ. 246 - 256.

34 - 35. Ἡ ἀρίστη γενικὴ βυζαντινὴ ἱστορία τοῦ *G. Ostrogorsky*, ἐν ἧ καὶ περὶ τῶν σχέσεων ἐκκλησίας καὶ πολιτείας, ἐξεδόθη μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ διορθώσεων ἐν γαλλικῇ μεταφράσει ὑπὸ *J. Gouillard*: *Histoire de l'empire byzantin*, Paris 1956 καὶ ἐν ἀγγλικῇ ὑπὸ *Joan Hussey*: *History of the byzantine State*, Oxford 1956.

Διὰ τὴν θέσιν τῶν Ἰουδαίων ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει βλ.

36. *A. Scharf*: Byzantine Jewry in the seventh century ἐν *B. Z.* τ. 48 (1955) σ. 103 - 115.

Διὰ τὴν θέσιν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας εἰς τὰ ὑπὸ βενετικὴν κυριαρχίαν ἑλληνικὰ ἔδαφη βλ.

37. *G. Hofmann*: Nuove fonti per la storia profana ed ecclesiastica di Creta nella prima metà del secolo XV ἐν *Πεπραγμένα Θ' βυζ.* συνεδρίου τ. Β' σ. 462 - 469.

§ 14. Κανόνες τοπικῶν συνόδων

38. *G. Bardy*: (Concile de) Neocesarée ἐν *Dict. dr. can.* τ. VI [1956] σ. 995 - 997.

**§ 15. Κανόνες, αποφάσεις καὶ πρακτικὰ οἰκουμενικῶν
καὶ λοιπῶν συνόδων**

39. *G. Bardy*: (Concile de) Nicée ἐν Dict. dr. can. τ. VI [1956] στ. 1000 - 1006.

40. *J. Gill*: The «editio princeps» of the greek Acts of the Council of Florence ἐν OCP τ. 22 (1956) σ. 223 - 225.

§ 17. Αὐτοκρατορικοὶ νόμοι

41. *H. E. Feine*: Vom Fortleben des römischen Rechts in der Kirche ἐν Zeitschrift der Savigny - Stiftung, Kanon. Abt. τ. 73 (1956) σ. 1 - 24.

42. *R. Naz*: Nouvelles ἐν Dict. dr. can. τ. VI [1956] στ. 1022-1023.

43. *J. Scharf*: Photios und die Epanagoge ἐν B. Z. τ. 49 (1956) σ. 385 - 400.

44. *A. Steinwenter*: Corpus iuris (civilis) ἐν Reallexikon τ. III [1956] στ. 453 ἔπ.

§ 18. Συλλεκτικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ ἔργα καὶ νομολογία

45. *R. Naz*: Nomocanon ἐν Dict. dr. can. τ. VI [1956] στ. 1014.

§ 19. Ἔγγραφα, ἐπιγραφαί, σφραγιδες καὶ φιλολογικαὶ πηγαι

Α'. Ἔγγραφα

46. *Θ. Βαγενᾶ*: Τσακωνικὸν ἀφοριστικὸν ἐν Χρονικὰ τοῦ Μοριᾶ τ. 3 (1954]1956) σ. 146 - 148. Ἔγγραφον ἔτ. 1814.

47. πρ. Λήμνου *Βασιλείου Ἀτέση*: Ἡ συμμετοχὴ τῶν κληρικῶν εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις ἐν Ἐνορία τ. 10 (1955) σ. 96 - 98. Ἔγγραφα ἔτ. 1824 - 1825.

48. *Τοῦ αὐτοῦ*: Ὁ Λαρίσης Κύριλλος Βογασάρης τοποτηρητὴς Ὠλένης ἐν ΑΕΚΔ τ. 11 (1956) σ. 11 - 23, 101 - 108, 189 - 197. Ἔγγραφα ἔτ. 1822 - 1832.

49. *Τοῦ αὐτοῦ*: Ὁ δευτερεύων Δανιὴλ Παπαγγελόπουλος τοποτηρητὴς τῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἐν Γρηγόριος δ Παλαμᾶς τ. 39 (1956) σ. 96 - 103. Ἔγγραφα ἔτ. 1822 - 1823.

50. *Τοῦ αὐτοῦ*: Ὁ Ἄνδρου Σωφρόνιος ἐν Θεολογία τ. 27 (1956) σ. 316 - 324, 412 - 447. Ἔγγραφα ἔτ. 1824 - 1830.

51. *N. Βέη*: Χαρτία τοῦ Κλαβαζοῦ ἐν Πελοποννησιακὰ τ. 1 (1956) σ. 441 - 453. Ἐκδίδεται τὸ κείμενον (δεύτερον ἡμισυ τοῦ ΙΓ αἰῶνος).

52. *F. Dölger*: Aus dem Wirtschaftsleben eines Frauenklosters in der byzantinischen Provinz ἐν Wiener Archiv für Geschichte des Slaventums und Osteuropas (Festschrift für H. F. Schmid) τ. 2 (1956) σ. 11 - 17. Ἐκδίδεται πρακτικὸν ἔτ. 1302 διὰ τὴν μονὴν τῆς Καντακουζηνῆς.

53. *Τοῦ αὐτοῦ*: Byzantinische Diplomatik. 20 Aufsätze zum Urkundenwesen der Byzantiner, Ettal [1956]. Ἐπανέκδοσις μετὰ συμπληρώσεων παλαιῶν μελετῶν τοῦ συγγραφέως, ὧν τινὲς ἀναφέρονται εἰς ἔγγραφα ἐνδιαφέροντα τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον. Βλ. ἰδίως: Zu den Urkunden des Athosklosters Iberon (σ. 176 - 188), Die Echtheit des Tragos (σ. 215 - 224), Zur Ausgabe von Athosurkunden von V. Mosin (σ. 302 - 324), Ein byzantinisches Staatsdokument in der Universitätsbibliothek Basel: Ein Fragment des Tomos des Jahres 1351 (σ. 245 - 261), Zu den Urkunden des Vazelonosklosters bei Trapezunt (σ. 350 - 370), Urkundenfälscher in Byzanz (σ. 384-402).

54. *Τοῦ αὐτοῦ*: Finanzgeschichtliches aus der byz. Kaiserkanzlei des 11. Jahrhunderts. Zum Tetrarteron (Bayerische Akademie der Wissenschaften, Phil. - hist. Klasse. Sitzungsberichte), München 1956. Ἀυτοκρατορικὸν ἔγγραφο ἀπὸ Ἰουνίου 1065 σχετικὸν πρὸς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων.

55. *Γρ. Εὐθυμίου*: Περὶ τῶν σωζομένων κωδίκων τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως ἐν ΑΘΛΓΘ τ. 20 (1955) σ. 273 ἐπ. καὶ τ. 21 (1956) σ. 25 ἐπ. Περιγραφή κωδίκων ἐκ τῶν ΙΘ' καὶ Κ' αἱ.

56. *Τ. Γριτσοπούλου*: Σουλτανικὸν βεράτιον πρὸς τὸν Προκοπνήσου Βησσαρίωνα (1835) καὶ συνοδικὴ καθαίρεσις ἀρχιεπ. Ἰερεμίου (1660) ἐν ΑΘΛΓΘ τ. 20 (1955) σ. 121 - 133.

57. *Τοῦ αὐτοῦ*: Σουλτανικὸν φερμάνιον ἐπὶ κληρονομικῆς διαφορᾶς τῆς ἐν Γορτυνίᾳ μονῆς Αἰμυαλοῦς ἐν ΑΕΚΔ τ. 11 (1956) σ. 168 - 172. Ἔτ. 1816. Πρβλ. Θ. Μοσχονᾶ: Περὶ τὴν χρῆσιν μιᾶς ἐκφράσεως εἰς σουλτανικὰ φερμάνια αὐτόθι σ. 229.

58. *Τοῦ αὐτοῦ*: Σελίδες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Σηλυβρίας ἐν ΑΘΛΓΘ τ. 21 (1956) σ. 114 - 126. Καὶ ἔγγραφα ἐκ τῶν ἐτῶν 1624 - 1677.

59. *Τοῦ αὐτοῦ*: Βεράτιον σουλτάνου Ἀβδουλ Μετζήτ πρὸς τὸν Ἡρακλείας Διονύσιον ἐν ἔτει 1842 αὐτόθι σ. 238 - 248.

60. *Τοῦ αὐτοῦ*: Ἡ ἐν Μαντινεῖᾳ μονὴ Κανδύλας κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος τ. 11 (1956) σ. 114 - 132. Ἐν σ. 129 ἐπ. δημοσιεύεται ἔγγραφο ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1820 τοῦ Οἰκ. πατριάρχου Γρηγορίου Ε'.

61. *Τοῦ αὐτοῦ*: Πατριαρχικὰ γράμματα ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου ἐν ΕΕΒΣ τ. 26 (1956) σ. 198 - 230. Ἔτ. 967 καὶ εἶτα 1624 - 1798.

62. *A. Guillou*: Le Corpus des actes grecs de Sicile. Méthode et problèmes ἐν Atti del Convegno internazionale di Studi Ruggeriani, Palermo 1955 σ. 147 - 153.

63. *Τοῦ αὐτοῦ*: Les archives de Saint - Jean - Prodrome au mont du Ménécée près de Serrès en Macédoine ἐν Πεπραγμένα Θ' βυζ. συνεδρίου τ. Β' σ. 436 - 445.

64. *G. Hofmann* ἐνθ' ἄνωτ. (ἀρ. 37) δημοσιεύει ἔγγραφα ἐνετικῶν ἀρχῶν ἐκ τῶν ἐτῶν 1424 καὶ 1451 σχετικὰ πρὸς τὴν θέσιν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τῶν λειτουργῶν της εἰς τὴν ὑπὸ ἐνετικὴν κυριαρχίαν Κρήτην.

- 65. *N. Κονομη*: Πραῖξις μεταθέσεως ἀρχιεπισκόπου ἐν Κυπριακὰ γράμματα τ. 19 (1954) σ. 341 - 342. Ἐκ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.

66. *Π. Κρητικοῦ*: Νοταριακὴ ἐπὶ εἰκόνας συμφωνία τῶν ἱερέων τῆς Πάτμου ἐν Δωδεκανησιακῶν ἀρχεῖον τ. 2 (1956) σ. 42 - 46. Ἐγγραφοὶ ἔτ. 1629.

67. *K. Λαζαρίδης*: Τὸ «Σελιὸ» Κουκουλιοῦ ἐν Ἑπειρωτικῇ Ἑστία τ. 5 (1956) σ. 703 - 705. Ἐγγραφα ἐκ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος.

68. *R. Loenertz*: Un prostagma perdu de Théodore Ier Paléologue regardant Thessalonique (1380|82 ?) ἐν ΕΕΒΣ τ. 25 (1955) σ. 170 - 172. Ἀφορᾷ μὲν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

69. *Κ[υριακῆς] Μαμώνης*: Τρεῖς κώδικες τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρα ἐν ΑΘΛΓΘ τ. 21 (1956) σ. 127 - 176. Περιγράφονται κώδικες μὲ ἔγγραφα ἐκ τῶν ΙΓ' - ΙΘ' αἰ.

70. *Θ. Μέντζου*: Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Αἰκατερίνης τῶν Σιναϊτῶν στὰ Γιάννενα ἐν Ἑπειρωτικῇ Ἑστία τ. 5 (1956) σ. 313 - 316. Ἐγγραφοὶ ἔτ. 1777.

71. *Τοῦ αὐτοῦ*: Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἑπειρῷ μὲν τῶν Σινᾶ αὐτόθι σ. 657 - 665. Ἐγγραφοὶ ἔτ. 1667.

72. * *G. Meyer*: Funde in der Handschriften - Abteilung der Universitäts - Bibliothek Basel ἐν Libri τ. 6 (1955) σ. 36 - 48. Σχετικῶς πρὸς τὸν τόμον τοῦ 1351.

73. *I. Νικολαΐδου*: Παλαιογραφικὰ Ζαγορίου ἐν Ἑπειρωτικῇ Ἑστία τ. 5 (1956) σ. 873 ἐπ., 993 ἐπ. Ἐγγραφα ΙΗ' αἰῶνος.

74. *Γ. Οἰκονόμου*: Ὁ Λαρίσης Πολύκαρπος καὶ ὁ Σταγῶν Ἀνθιμος αὐτόθι σ. 981 - 982. Ἐγγραφοὶ ἔτ. 1816.

75. *Δ. Πασχάλης*: Βυζαντιναὶ καὶ μεταβυζαντιναὶ ἐκκλησιαὶ τῆς Ἁνδρου ἐν Θεολογία τ. 27 (1956) σ. 95 - 103, 273 - 282. Ἐν σ. 278 - 282 ἔγγραφα ἐκ τῶν ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰ.

76. *Ε. Πετράκι*: Ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Ἀπανωσήφης ἐν Κρητικὰ Χρονικὰ τ. 10 (1956) σ. 29 - 100. Τουρκικὰ ἔγγραφα ἐκ τῶν ΙΖ' - ΙΘ' αἰ.

77. *Γ. Πετροπούλου*: Νομικὰ ἔγγραφα Σίφνου τῆς συλλογῆς Γ. Μαρι-

δάκη (1684 - 1835), τεύχ. I (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, Γ'), Ἐν Ἀθήναις 1956. Τὰ ἑνταῦθα δημοσιευόμενα ἔγγραφα, ὡς καὶ ὁ ἴαν διεξοδικὸς ὑπομνηματισμὸς των, ἐνδιαφέρουν ἐν πολλοῖς καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον. Βλ. ἰδίως σ. 78, 231, 285, 421 ἐπ.

78. Α. Πολίτη: Ἡ μονὴ τοῦ Ὀμπλοῦ κοντὰ στὴν Πάτρα ἐν Πελοποννησιακὰ τ. 1 (1956) σ. 238 - 252. Ἔγγραφα ἔτ. 1581 - 1723.

78α. Ἑλληνικῆς Σταμούλη - Σοραντῆ: Ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη. Ἡ Σηλυβρία μὲ τὰ γύρω της χωριά τ. Α', Ἀθήναι 1956 σ. 49 ἐπ. Ἔγγραφα πωλήσεως στασιδίων ἐκ τῶν ἐτῶν 1834 καὶ 1845.

79. Χρυσσοσίμου Θέμελη: Ὑπομνήματα ἐκλογῶν καὶ παραιτήσεις μητροπολιτῶν Εὐδρίπου... ἐν ΑΕΚΑ τ. 11 (1956) σ. 24 - 33, 125 - 132. Ἔγγραφα ἔτ. 1622 - 1827.

Β'. Ἐπιγραφαὶ

79α. W. M. Calder: Monumenta Asiae Minoris antiqua τ. VII: Monuments from Eastern Phrygia, Manchester 1956. Ἐκ τῶν τὸ πρῶτον νῦν δημοσιευομένων ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἐπιγραφῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον ἐνδιαφέρουν αἱ ὑπ' ἀρ. 75, 120, 186, 471, 585 (διακόνισσαι), 66 (πιρθένοι), 79 (κανονική), 89 (πρωτοπρεσβύτερος), 185 (πρωτοδιάκονος) καὶ 299α (οἰκονόμος).

80. Α. Ὀρλάνδου: Ὄνόματα ζωγράφων καὶ ἀφιερωτῶν ἐπὶ εἰκόνων τοῦ πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐν ΕΕΒΣ τ. 26 (1956) σ. 340 - 357. Μνεῖα ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων.

81. Τοῦ αὐτοῦ: Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Ἀνδρου ἐν Ἀρχεῖον τῶν βυζαντινῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος τ. 8 (1955]1956) σ. 28 καὶ 31. Μνεῖα κτιόρων.

82. Α. Πασχάλη ἐνθ' ἄνωτ. (ἀρ. 75) σ. 99. Μνεῖα σκευοφύλακος ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ τοῦ ἔτους 1784.

Γ'. Φιλολογικὰ μνημεῖα

83. R. Browning: The correspondence of a tenth - century byzantine scholar ἐν Byzantion τ. 24 (1954) σ. 399 - 452. Περιγραφὴ, ἀνάλυσις καὶ μερικὴ ἔκδοσις τῆς ἐν ἐπικεφαλίδι συλλογῆς. Ἰδίως μνεῖα ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων.

84. J. Darrouzès: Notes pour servir à l'histoire de Chypre ἐν Κυπριακαὶ σπουδαὶ τ. 20 (1956) σ. 31 - 63. Δημοσιεύονται σημειώσεις ἐκ κυπριακῶν χειρογράφων, ἐν αἷς ἰδίως μνεῖα ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων.

85. Τοῦ αὐτοῦ: Un recueil épistolaire byzantin: Le manuscrit de Patmos 706 ἐν REB τ. 14 (1956) σ. 87 - 121. Περιγραφὴ τῆς συλλογῆς. Μνεῖα ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων.

86. *R. J. H. Jenkins - B. Laourdas*: Eight letters of Arethas on the fourth marriage of Leo the wise ἐν Ἑλληνικὰ τ. 14 (1956) σ. 293 - 372.

87. *B. Λαούρδα*: Συμεὼν Θεσσαλονίκης Ἀκριβῆς διάταξις τῆς εορτῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς τ. 39 (1956) σ. 326 - 341. Τὸ ἐκδιδόμενον κείμενον ἐνδιαφέρει οὐ μόνον ἀπὸ λειτουργικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ νομικῆς ἐπόψεως ἰδίως ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐνταῦθα πολυάριθμα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα.

88. *B. Σκουβαρά*: Συναίτικα ἐν Ἑπειρωτικῇ Ἑστία τ. 5 (1956) σ. 675 - 677. Ἔμμετρος ἐπιστολὴ τοῦ τέως πατριάρχου Καλλινίκου Γ' περὶ τοκοληψίας.

89. *Maria El. Colonna*: Gli storici bizantini dal IV al XV secolo I. Storici profani, Napoli [1956].

90. *N. Τωμαδάκη*: Εἰσαγωγή εἰς τὴν βυζαντινὴν φιλολογίαν τ. Α' ὁ, Ἀθήναι 1956.

90α. *M. Μιχαηλίδου - Νουάρου*: Ποικίλα λαογραφικὰ Καρπάθου ἐν Λαογραφία τ. 16 (1956) σ. 133 - 137. Ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων παροιμιῶν ἐνδιαφέρον ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου παρουσιάζουν ἰδίως αἱ ἐν σ. 133 καὶ 137.

91. Ἑλληνικῆς Σταμούλη - Σαρανιῆ ἔνθ' ἄνωτ. (ἀρ. 78α) σ. 257 ἐπ. Πλουσία συλλογὴ παροιμιῶν, ἐξ ὧν ἰδιαιτέρον διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν αἱ ἐν σ. 264, 269, 288, 297, 318, 323.

92. *T. Ζευγώλη*: Λαογραφικὰ σημειώματα, τ. Γ' : Ναξιακαὶ παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις, Ἀθήναι 1956. Ἰδίως ἡ ἐν σ. 28 «Γύφτος καὶ παπᾶς νὰ γίνη, δὲ βλογάει».

Δ'. Κατάλογοι χειρογράφων

93. *Φ. Βιτάλη*: Τὸ ἀρχεῖον τὸ ἐν τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης εὐρισκόμενον ἐν Ἑπειρωτικῇ Ἑστία τ. 5 (1956) σ. 652 - 656. Χειρόγραφον τῆς Βακτηρίας ἀρχιερέων.

94. *Maria Kubinyi*: Libri manuscripti greci in bibliothecis Budapestinensibus asservati, Budapestini 1956. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 7 ὁ τόμος τῆς ἐνώσεως καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 17 νομοκάνων.

95. *N. Λιβαδάρα*: Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Πειραιῶς ἐν Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἔθνομολογικῆς Ἑταιρείας τ. 11 (1956) σ. 202 - 213. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 6 τὸ Σύνταγμα τοῦ Ματθαίου Βλάσταρη, ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 13 νομοκάνων καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 14 ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα.

96. *M. Sicherl*: Manuel Glyzunios als Schreiber griechischer Handschriften ἐν Β. Ζ. τ. 49 (1956) σ. 34 - 54. Περιγραφή χειρογράφων τινῶν τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου, ἐν οἷς καὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 409, περιέχοντος τοὺς κανόνας τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

97. *Αἰμιλιανῶ Τσακοπούλου*: Περιγραφικὸς κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Β'. Τμῆμα τῶν χειρογράφων Ἱ. Μονῆς Ἀγ. Τριᾶδος Χάλκης ἐν Ὁρθοδοξία τ. 31 (1956) σ. 79 - 94, 195 - 210 (συνεχ. ἐκ προηγουμένου τόμου). Ἐν τοῖς ὑπ' ἀρ. 134]142 καὶ 135]143 περιέχονται νομοκάνονες.

§ 20. Ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει

98. *M. Μανούσακα*: Ἡ ἀνέκδοτος μυστικὴ ἀλληλογραφία τοῦ Κυρίλου Λουκάρεως πρὸς τὸν ἄγγλον πρεσβευτὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Sir Thomas Rowe (1625 - 1628) ἐν Πεπραγμένα Θ' βυζ. συνεδρίου τ. Β' σ. 533 - 543. Ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ὑπὸ δημοσίευσιν ἐπιστολῶν τοῦ πατριάρχου ἐνδιαφέροντα μετὰ ἀλλῶν τὰς πρὸς τὴν τουρκικὴν πολιτείαν σχέσεις.

§ 21. Πηγὰὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐκ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας

99. *J. Darrouzès*: Les observations monastiques de Dionysiou au XVIe siècle ἐν ΕΕΒΣ τ. 26 (1956) σ. 334 - 339. Ἐκδίδεται κείμενον περιγράφων τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τοῦ Διονυσίου.

100. *Δ. Γκίνη*: Περιγραμματα ἱστορίας τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου. Ἐκδόσις δευτέρα ἐν ΕΕΒΣ τ. 26 (1956) σ. 164 - 197.

101. *Β. Λαούρδα*: Νέος κώδιξ τοῦ Μαλαξοῦ ἐν Ἑλληνικά τ. 14 (1956) σ. 459 - 463.

Διὰ τὸν ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ Πηδαλίου Νικόδημον ἕξ ἀφορμῆς τῆς προσφάτου ἀνακηρύξεως αὐτοῦ εἰς ἅγιον βλ. :

102. *Εὐθυμίου* ἱερομονάχου: Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ἐν Ἀνάπλασις ἔτ. 1954 σ. 193 - 195 καὶ

103. *Ι. Κολιτσάρα*: Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (1749 - 1809) ἐν Ἀκτίνες τ. 17 (1954) σ. 30 - 35.

§ 22. Σχέσις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῇ ἐλευθέρῃ Ἑλλάδι. Ι. Ἱστορικῶς

104. Πρ. Λήμνου Βασιλείου: Ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικὴ κατάστα-

σις κατὰ τὸ ἔτος 1843 ἐν Ἀνάπλασις ἔτ. 1954 σ. 190 - 191, 206 - 207 (συνεχ. ἐκ προηγουμένου τόμου).

105. *Α. Κεραμιδά:* Ἐκκλησία καὶ κράτος ἐν Ἑλλάδι. Κριτικὴ ἐπισκόπησις τῶν καρπῶν τῶν νόμων Σ' καὶ ΣΑ' αὐτόθι σ. 192 - 193, 207 - 208 (συνεχ. ἐκ προηγουμένου τόμου).

**§ 23. Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας
ἐν τῇ ἐλευθέρῃ Ἑλλάδι. II. Δογματικῶς**

106. * *Διατὶ καταπιέζεται ἡ ἑλληνικὴ εὐαγγελικὴ ἐκκλησία;* Ἀθήναι 1954.

107. *Α. Ἀλιβιζάτου:* Προσηλυτισμὸς καὶ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ἐν Ἐκκλησία τ. 33 (1956) σ. 47 - 51.

108. * *Γ. Γκιάνκα:* Τὸ ἀδίκημα τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, Ἔδεσσα 1956.

109. *Ἀθουσίτῃνου Καντιώτου:* Ἐλευθέρῃ καὶ ζῶσα ἐκκλησία, Ἀθήναι 1954.

110. *Δ. Καρανίκα:* Ἐγχειρίδιον ποινικοῦ δικαίου τ. Β', Εἰδικὸν μέρος, Ἀθήναι [1955] σ. 196 ἐπ. Ἐρμηνεῖα τῶν ἀρθρῶν 196, 198 ἐπ. Ποιν. Κώδικος καὶ τῶν εἰδικῶν περὶ προσηλυτισμοῦ νόμων.

111. *Ν. Κορφιάτη:* Ὁ προσηλυτισμὸς ὡς ἀξιοποίησις προᾶξις ἐν Ἑλλάδι ἐν Α. Ν. τ. 6 (1955) σ. 329 ἐπ.

112. *Γ. Μουρίκη:* Ἡ συνταγματικὴ προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἐν ΑΕΚΑ τ. 11 (1956) σ. 34 - 42, 133 - 138, 221 - 228.

113. *Φ. Παπαδήμα:* Ἡ ἰσχύς τοῦ ἀρθροῦ 104 τοῦ Συντάγματος ἔναντι τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων τῆς Ρωμαϊκῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν ΑΕΚΑ τ. 11 (1956) σ. 139 - 144.

114 - 119. Αἱ Σ.Κ. 539]1956 καὶ 839]1956 ἐν ΑΕΚΑ τ. 11 (1956) σ. 230 ἐπ.= Ν. Β. τ. 5 (1957) σ. 416=EEN τ. 23 (1956) σ. 1118 θεωροῦν ὡς ὑποχρεωτικὴν διὰ τὴν διοίκησιν τὴν παροχὴν ἀδείας πρὸς ἰδρυσιν ναοῦ, ὅταν διαπιστωθῇ ὅτι πρόκειται περὶ θρησκείας γνωστῆς ὑπὸ τὴν συνταγματικὴν ἔννοιαν καὶ ὅτι δὲν ἀσκεῖται προσηλυτισμὸς, ἢ Α. Π. 59] 1956 ἐν ΑΕΚΑ τ. 11 (1956) σ. 73=N. Β. τ. 4 (1956) σ. 736=A. Ν. τ. 7 (1956) σ. 277 ἐρευνᾷ τὰ στοιχεῖα τοῦ προσηλυτισμοῦ ὡς ἀξιοποιῶν ἀδικήματος, αἱ Α. Π. 165 καὶ 166]1956 ἐν Α. Ν. τ. 7 (1956) σ. 463 διευκρινίζουν ὅτι προσηλυτισμὸν ἀποτελεῖ καὶ ἡ πρὸς ἑτεροδόξους ἀποστολὴ αἰρετικῶν βιβλίων δωρεάν, ἢ δὲ Σ. Ε. 662]1956 ἐν EEN. τ. 23 (1956) σ. 1118 =Α.Ν. τ. 7 (1956) σ. 622=N.Β. τ. 5 (1957) σ. 416 ὅτι μόνον τῶν ὀρθοδόξων παιδῶν ἀπαγορεύεται ἡ πρόσληψις εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα συντηρούμενα ὑπὸ ἑτεροδόξων ὀργανώσεων.

(Συνεχίζεται)